

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi z 2002 r.

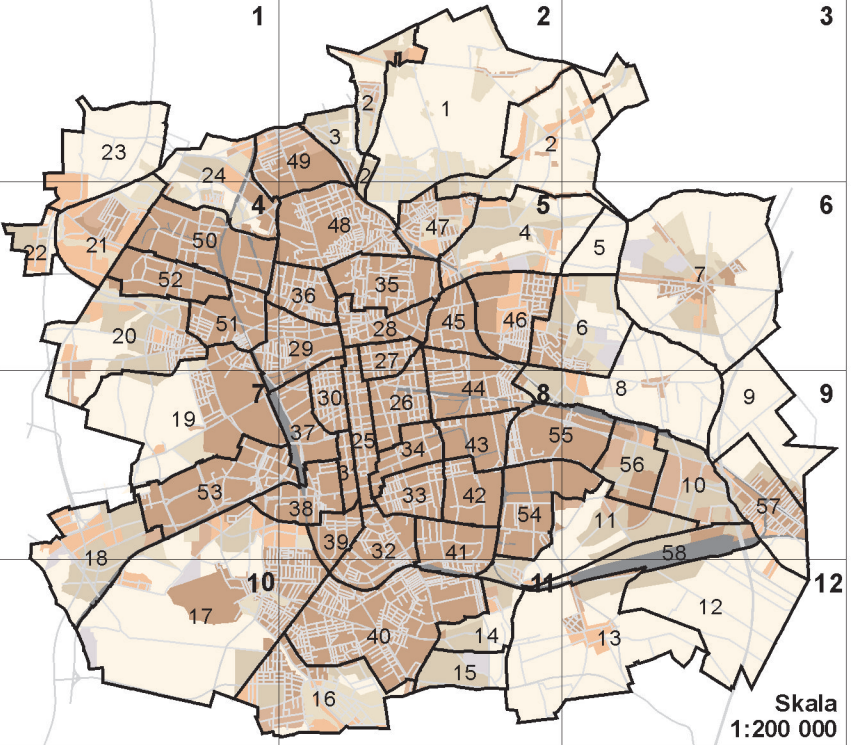
- ogólne zasady kształtowania i użytkowania przestrzeni miejskiej

A. Objaśnienia do legendy: 1 – granice i numery wyodrębnionych jednostek przestrzennych; 2 – korytarze ulic istniejących i planowanych; 3 – tereny kolejowe; 4 – tereny lotniska „Lublinek”; 5 – tereny zwartej i rozproszonej strefy zurbanizowanej (U) miasta, dostępnej – z uwzględnieniem wymogów ochrony dziedzictwa historycznego przyrodniczego oraz innych obowiązujących przepisów (w tym w formie aktów prawa miejscowego) – do inwestowania bez szczególnych warunków (11 938 ha); 6 – tereny strefy niezurbanizowanej (N), naturalnej – w granicach której obowiązuje zakaz wszystkich form zabudowy, w tym także służącej czasowemu użytkowaniu terenów (10 394 ha); 7 – częściowo zabudowane tereny strefy niezurbanizowanej – NB-U (843 ha), dla których podtrzymuje się ustaloną w planach zagospodarowania przestrzennego dostępność do inwestowania bez szczególnych warunków; 8 – tereny strefy niezurbanizowanej NBA (839 ha) i NBAN (579 ha) o rozpoczętych już procesach urbanizacyjnych, których pełne udostępnienie do celów zabudowy (wraz z określeniem, w miarę potrzeb, przeznaczenia i intensywności zagospodarowania) powinno nastąpić z pierwszeństwem zorganizowanych form działań inwestycyjnych, obejmujących w szczególności wyposażenie i urządzenie układu terenów publicznych; 9 – wolne od zabudowy tereny strefy niezurbanizowanej – NA (1111 ha) i NAN (1679 ha), których pełne udostępnienie do celów zabudowy (wraz z określeniem przeznaczenia i intensywności zagospodarowania) powinno nastąpić z pierwszeństwem zorganizowanych form działań inwestycyjnych, obejmujących w szczególności wyposażenie i urządzenie układu terenów publicznych; 10 – tereny strefy niezurbanizowanej zagrożone degradacją przez formy użytkowania i zagospodarowania występujące w otoczeniu: NDAK (839 ha) – obszary o wysokiej jakości krajobrazu i NDAW (319 ha) – obszary dolin rzecznych – których rewitalizacja powinna nastąpić z pierwszeństwem zorganizowanych form działań inwestycyjnych obejmujących całe tereny stref oraz NDAL (542 ha) – tereny leśne, dla których ustala się zakaz wprowadzania wszelkich form nowej zabudowy, z wyłączeniem tych których możliwości wynikają z przepisów szczególnych; 11 – tereny strefy niezurbanizowanej ND (245 ha) mogące stwarzać zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, lub wrażliwe na zagrożenie formami zagospodarowania terenów, w otoczeniu których zmiany w zagospodarowaniu lub użytkowaniu mogą następować z pierwszeństwem zorganizowanych form działań inwestycyjnych; – **zasięg** terenów o cechach miejskich, z zagospodarowaniem wymagającym (w przewadze) rehabilitacji i rewitalizacji ze względów historycznych i kulturowych (725 ha); 12 – w granicach strefy zurbanizowanej – 715 ha; 13 – w granicach strefy niezurbanizowanej, naturalnej – 10 ha; – **zasięg** terenów o cechach miejskich oraz terenów o cechach miejskich nie w pełni wykształconych (początkowa faza urbanizacji), wymagających (w przewadze) rehabilitacji ze względów przestrzennych, użytkowych i technicznych (2235 ha); 14 – w granicach strefy zurbanizowanej – 2117 ha; 15 – w granicach strefy niezurbanizowanej, naturalnej – 118 ha; – **zasięg** terenów złe (w przewadze) zagospodarowanych, nie wykorzystanych lub zdegradowanych, wymagających głębokich przekształceń i zagospodarowania (2286 ha); 16 – w granicach strefy zurbanizowanej: 1893 ha, 17 – w granicach strefy niezurbanizowanej, naturalnej – 393 ha; – **zasięg** terenów stwarzających (w przewadze) różnorodne formy zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i krajobrazu otwartego, wymagających działań dla rehabilitacji i rewitalizacji otoczenia oraz przywrócenia ładu przestrzennego (1549 ha); 18 – w granicach strefy zurbanizowanej 334 ha, 19 – w granicach strefy niezurbanizowanej, naturalnej – 1215 ha; – **zasięg** pozostałych terenów zabudowanych strefy niezurbanizowanej: 20 – tereny rozproszonej zabudowy usługowej, szklarniowej, zabudowy związanej z obsługą komunikacji i innej, o cechach niekorzystnych dla środowiska przyrodniczego i krajobrazu – wymagające przekształceń i uporządkowania; 21 – tereny strefy niezurbanizowanej, zajęte przez zabudowę o charakterze (w przewadze) wiejskim; ...– **zasięg** terenów dolin rzecznych, wymagających bezwzględnej ochrony przed zabudową i formami zagospodarowania konfliktowymi z warunkami środowiska przyrodniczego; 22 – położonych w granicach strefy zurbanizowanej U; 23 – położonych w granicach stref NB-U, NBA, NBAN, NA, NAN, ND, NDAK, NDAW i NDAL; 24 – położonych w granicach strefy niezurbanizowanej, naturalnej N; ...– **zasięg** terenów zielonych: 25 – tereny zieleni miejskiej, leśnej i parkowej, podlegające ochronie oraz inne tereny zielone o dobrym i zadowalającym (w przewadze) stanie zagospodarowania, wymagające ochrony (razem: 3 79 ha); 26 – cmentarze (193 ha), objęte bezwzględną ochroną, 27 – tereny urządzeń sportowych (138 ha), wymagające utrzymania, 28 – tereny ogrodów działkowych (845 ha), kwalifikujących się – w przewadze – do restrykturyzacji i ochrony.

Uwaga: Linie niebieskie grubsze wyznaczają granicę zasięgu swartego obszaru zainwestowania o charakterze miejskim – strefy zurbanizowanej (U); linie niebieskie cieńsze – granicę zasięgu terenów strefy zurbanizowanej, położonych peryferyjnie i zagospodarowanych ekstensywnie (poza swartą strefą zainwestowania o charakterze m

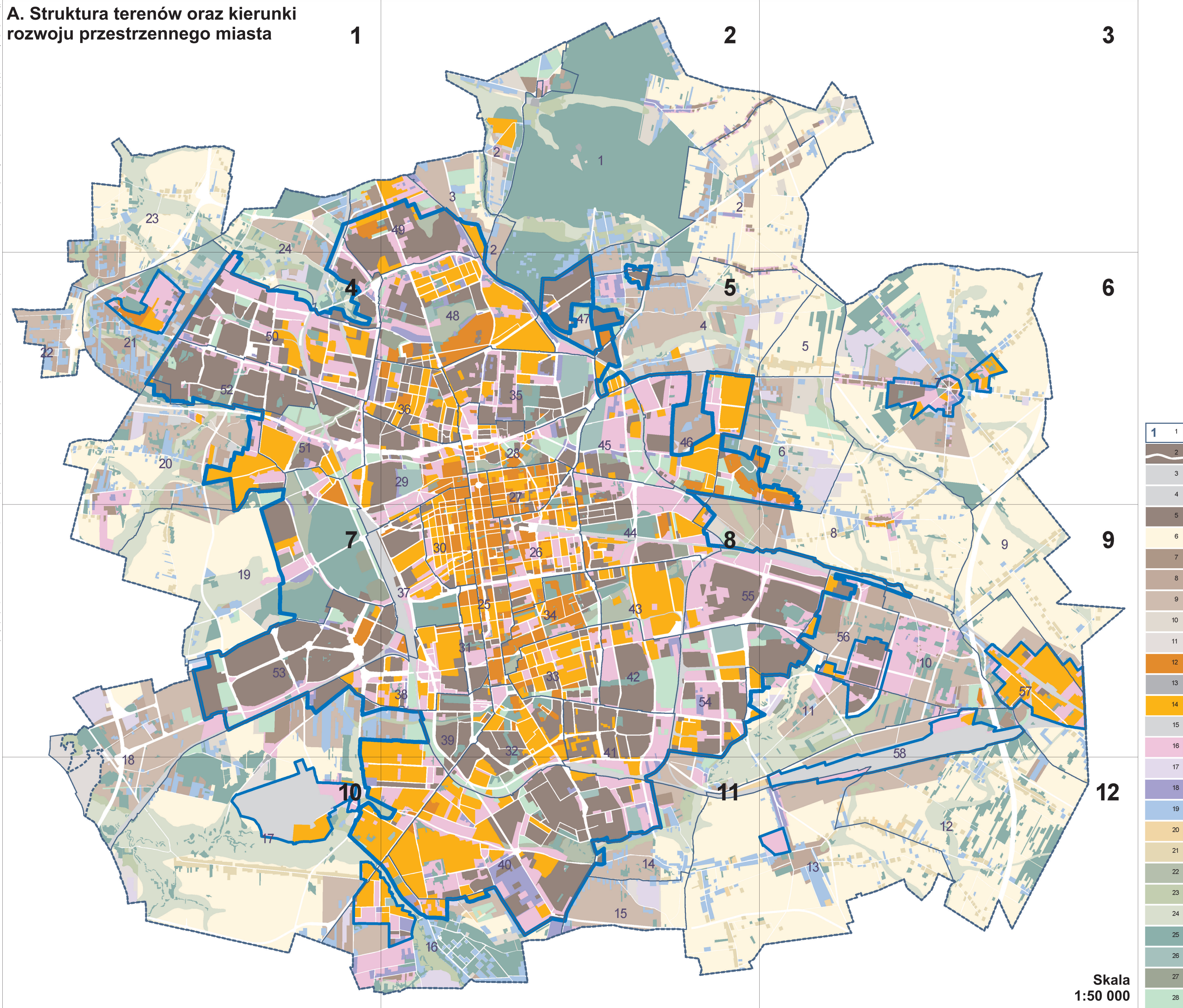
B. Objaśnienia do legendy: 1 – granice i numery wyodrębnionych jednostek przestrzennych, 2 – główne ulice miejskie, 3 – tereny kolejowe, 4 – zasięg terenów strefy zurbanizowanej U, 5 – zasięg terenów strefy niezurbanizowanej NB-U, 6 – zasięg terenów strefy niezurbanizowanej NBA i NBAN, 7 – zasięg terenów strefy niezurbanizowanej NA i NAN, 8 – zasięg terenów strefy niezurbanizowanej NDAK, NDAW i NDAL, 9 – zasięg terenów strefy niezurbanizowanej ND, 10 – zasięg terenów strefy niezurbanizowanej, naturalnej N, 11 – granice i numery sekcji podziału mapy miasta.

B. Podział mapy miasta na sekcje oraz wyodrębnione jednostki przestrzenne

Mirosław Wiśniewski

A. Struktura terenów oraz kierunki rozwoju przestrzennego miasta

ATLAS MIASTA ŁODZI

Plansza XLVI. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi, część I

Ogólne zasady kształtowania i użytkowania przestrzeni miejskiej

Mirosław Wiśniewski

Plan miasta Łodzi

Wstęp. System sterowania gospodarką przestrzenną w Polsce – w myśl Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 r. i zgodnie z zasadą suwerenności samorządów lokalnych – rozdziela gestie administracji państwowej i samorządowej oraz znosi hierarchiczność procesu planowania. Polityka przestrzenna państwa realizowana jest poprzez uwzględniane w planach miejscowych – ustalone na podstawie *koncepcji polityki przestrzennej kraju oraz planów zagospodarowania przestrzennego województw* – zadania rządowe, wchodzące w skład programów zadań służących do realizacji ponadlokalnych celów publicznych, sporządzanych przez organy władzy państwowej. Dokumentami obowiązującymi – związanymi bezpośrednio z realizacją celów polityki przestrzennej państwa – są *rejestry zadań rządowych*.

Aktami prawa lokalnego obowiązującymi powszechnie na terenach gmin, a służącymi realizacji celów polityki przestrzennej, mają być *miejsceowe plany zagospodarowania*, uchwalone zgodnie z Ustawą z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Ważność miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych na podstawie ustawy o planowaniu przestrzennym z 12 lipca 1984 r., została poddana limitowi czasu. W celu określenia własnej polityki przestrzennej gminy sporządzają – obowiązkowo – *studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin*. Studia te podlegają uzgodnieniom z organami administracji państwowej, lecz nie powodują instytucjonalnych zobowiązań ani nie stanowią przepisów gminnych. Studia, traktowane jako pierwsza faza procesu planistycznego, służą w szczególności oszacowaniu silnych i słabych stron gminy, określeniu zachodzących w niej procesów, ich dynamiki i tendencji oraz wyrażeniu określenia stanu rzeczy w „punkcie zerowym” – wyjściowym dla zarządzania przestrzenią według zasad prawa. Istotą „punktu zerowego” jest zmiana „filozofii” planu miejscowego, którego podstawą powinna być konstatacja stanu istniejącego, służąca ustaleniu zasad postępowania niesprzecznego z pożądanymi stanami przyszłymi, nie zaś model projektowanego stanu przyszłego, służący ustaleniu zadań związanych z jego realizacją. Dlatego treść *Studium* sprowadza się w pierwszym rzędzie do stwierdzeń opartych na analizie stanu istniejącego (w tym analizy realizacji ustaleń wcześniej obowiązujących planów), nie zaś do zbilansowania tego, co – dotąd planowane – nie zostało zrealizowane.

Jest oczywiste, że w opracowaniu *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi* uwzględnione zostały zasady rozwoju zrównoważonego (*sustainable development*), zgodnie z przyjętą w społeczności międzynarodowej – jako obowiązującą – tzw. „zintegrowaną procedurą zarządzania środowiskiem” (IEM – Integrated Environmental Management), która zawiera w sobie ocenę oddziaływania na środowisko (EIA – Environmental Impact Assessment), ocenę ryzyka środowiskowego (EnRa – Environmental Risk Assessment) oraz ocenę strategii środowiska (SEA) – co oznacza konieczność poddawania planowanych działań weryfikacji poprzez określenie skutków dla środowiska.

Opracowanie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miastaŁodzi zostało przyjęte Uchwałą Nr LXXVII/1793/02 Rady Miejskiej w Łodzi z 3 kwietnia 2002 r.

Plan miasta Łodzi

Uwarunkowania rozwoju zagospodarowania przestrzennego Łodzi; cele polityki przestrzennej (treść wg załącznika do Uchwały Nr LXXVII/1793/02 Rady Miejskiej w Łodzi)

Podstawowe elementy diagnozy stanu zagospodarowania i funkcjonowania miasta (wielkości wg bilansu istniejącego stanu użytkowania i zagospodarowania terenów): 1) struktura zagospodarowania Łodzi, 2) obraz stanu strefowej struktury przestrzennej miasta, 3) infrastruktura techniczna – układ ulicno drogowy Łodzi, 4) infrastruktura techniczna – uzbrojenie terenów, 5) zabudowa, 6) zieleń miejska, 7) środowisko kulturowe – fizjonomia miasta, 8) przestrzeń publiczna, 9) otoczenie miasta – strefa nieurbanizowana, 10) ambicje.

Plan miasta Łodzi

Struktura zagospodarowania Łodzi. Podstawę merytoryczną sformułowania celów polityki przestrzennej stanowi diagnoza stanu zagospodarowania i funkcjonowania miasta, przedstawiona w dokumentacji opracowania *Studium uwarunkowań* oraz zdefiniowany w niej obraz struktury przestrzennej form zagospodarowania i użytkowania terenów Łodzi, uwzględniający zarówno zidentyfikowane strefowanie form zagospodarowania miasta, jak i wyrażający jego podstawowy podział na strefę zurbanizowaną (strefę zainwestowania o charakterze miejskim – U) i strefę nieurbanizowaną (naturalną – N).

W strukturze przestrzennej miasta wyodrębniają się: 1) zespół śródmiejski, obejmujący najstarszą – najwyżej wykrystalizowaną i uformowaną przestrzennie centralną część strefy zurbanizowanej, 2) strefa wewnętrzna miasta, ograniczona terenem kolei obwodowej, obejmująca obszar otóżsamiany jako „Stara Łódź” w granicach z 1939 r., 3) położone na zewnątrz kolei obwodowej strefy nowych dzielnic mieszkaniowych i przemysłowo-skladowych oraz zabudowy jednorodzinnej, 4) równie silnie co ekstensywnie zabudowywane tereny strefy nieurbanizowanej.

Obszar strefy zurbanizowanej (U) zajmuje 12 857 ha (44% powierzchni miasta, w tym – 10 890 ha obszaru zwartej i 1967 ha terenów zagospodarowanych ekstensywnie – peryferyjnych i rozproszonych). Powszechnie uznawanym kryterium „miejśkości” odpowiada w pełni tylko zespół śródmiejski – najstarsza część strefy, położona wewnątrz kolei obwodowej. Zachowując charakter prostej, dziewiętnastowiecznej regulacji przestrzennej, tworzy unikalny zespół urbanistyczno-architektoniczny „miasta czterech kultur” i jest jednym z ważniejszych atutów Łodzi. Powierzchnia najpełniej uformowanych części śródmieścia (718 ha) stanowi około 2,5% całej powierzchni miasta i mniej niż 6% obszaru strefy zurbanizowanej. Razem z innymi terenami zagospodarowanymi w sposób zbliżony do kompleksowego, jakkolwiek z mniejszym udziałem cech miejskich (razem 3597 ha) i terenami zieleńi miejskiej położonymi w obrębie strefy zurbanizowanej (1114 ha), stanowi to 42% powierzchni obszaru strefy zurbanizowanej. Pozostałe 58% obszaru strefy zajmują tereny o nie zakończonych procesach urbanizacyjnych i przypadkowych formach zagospodarowania.

Tereny strefy nieurbanizowanej (N) zajmują 16 465 ha (około 56% obszaru miasta), w tym tereny zabudowy zagrodowej – 551 ha (ponad 3% strefy N). Ekstensywnie zabudowywane tereny położone poza zwartym obszarem strefy zurbanizowanej U (peryferyjne i rozproszone tereny strefy zurbanizowanej oraz różnorodne inne formy zabudowy rozproszonej) i tereny niezabudowane, zdegradowane, zajmują razem blisko czwartą część obszarów otwartych Łodzi.

Infrastruktura techniczna – układ ulicno-drogowy Łodzi. Na łączną długość dróg, wynoszącą w granicach miasta około 1600 km, przypada około: 678 km dróg o nawierzchni bitumicznej, 112 km dróg o nawierzchniach innych, utwardzonych (łącznie 790 km – nie-

pełna połowa – dróg o nawierzchniach utwardzonych i bitumicznych), 437 km (ponad 27%) dróg o nawierzchniach nie rejestrowanych oraz 372 km (ponad 22%, co stanowi prawie czwartą część dróg miasta) dróg o nawierzchni gruntowej. Drogi gruntowe – o statusie ulic – stanowią piątą część dróg strefy zurbanizowanej i trzecią część dróg strefy nieurbanizowanej miasta.

Transport i przemieszczenia. Infrastruktura systemu transportowego Łodzi charakteryzuje się brakiem w pełni uformowanych ciągów łączących podstawowe części struktury zagospodarowania miasta, brakiem specjalizacji układu, wyczerpywaniem przepustowości tras, niskimi parametrami technicznymi w obszarze śródmiejskim oraz niskimi parametrami technicznymi większości wylotów. Wydolność układu jest szczególnie niska w obszarze centralnym i śródmiejskim. Na trasach bez wydzielonych torowisk narasta konflikt między ruchem samochodowym i tramwajowym. Parkowanie przykrawężnikowe zmniejsza przepustowość ulic.

Węzeł kolejowy PKP w Łodzi nie zapewnia – zarówno w relacjach ogólnopolskich (np. Wrocław – Łódź – Warszawa), jak i regionalnych – wystarczających standardów obsługi powiązań pasażerskich i towarowych. Zmniejszeniu ulega udział PKP i komunikacji tramwajowej w transporcie zbiorowym podmiejskim. Wzrasta udział komunikacji autobusowej.

Zmodernizowane lotnisko Lublinek umożliwiła połączenia lotnicze tylko w relacjach krajowych i śródkoouropojskich; dalsze powiązania międzynarodowe zapewnia dopiero lotnisko Okęcie w Warszawie.

Infrastruktura techniczna – uzbrojenie terenów. Strefa zurbanizowana. Łącznie, w zasięgu całej strefy zurbanizowanej (zwartej i rozproszonej), tereny w pełni wyposażone w sieci uzbrojenia zajmują 7593 ha (ponad 59% strefy U – niecałe 26% powierzchni miasta), tereny wyposażone w sieci uzbrojenia, jednak z istotnymi niedoborami (brak wystarczającej gęstości sieci, niskie standardy techniczne) – 2 463 ha (ponad 19% strefy U – ponad 8% powierzchni miasta), tereny wyposażone w stopniu niewystarczającym (pozbawione kanalizacji lub w ogóle nie wyposażone) zajmują jeszcze 2 801 ha (niecałe 22% strefy U – niecałe 10% powierzchni miasta).

Uzbrojenie terenów. Strefa nieurbanizowana. Na terenach bez dostępu do kanalizacji w zasięgu sieci wodociągowej pozostaje 3175 ha, a w zasięgu sieci gazowej 945 ha. Na 165 ha terenów pozostających w zasięgu możliwości uzbrojenia w kanalizację (jakkolwiek w formie ograniczonej pod względem standardów obsługi), z dostępu do wodociągu korzysta 47 ha, z dostępu do sieci gazowej – 40 ha. Na terenach możliwych do pełnego skanalizowania – zajmujących około 137 ha – bez dostępu do wodociągu pozostaje 16 ha, bez dostępu do sieci gazowej – 98 ha.

Stan wyposażenia miasta nadal cechuje wiele niedostatków. Część z nich wyraża się brakami ilościowymi i jakościowymi, część – związana jest z trudnymi do usunięcia przyczynami natury strukturalnej, a część – jest refleksem zjawisk jeszcze bardziej skomplikowanych (np. poziom zużycia energii elektrycznej jest niższy od podobnego wskaźnika „cywilizacyjnego” w dużych miastach Polski). Główne problemy wynikają jednak z braku zharmonizowania rozwoju poszczególnych systemów oraz z różnego stopnia zasięgu terytorialnego i kompletności każdego z nich. Strefa zurbanizowana miasta nie dysponuje – na całym swym obszarze – pełnym, odpowiadającym powszechnie uznawanym standardom i spełniającym wszystkie wymogi terenu budowlanego wyposażeniem w sieci uzbrojenia miejskiego oraz w pełni urządzonym układem komunikacyjnym. Przy dostępie do sieci elektroenergetycznych w całym obszarze miasta, tak określonym kryterium odpowiada, w przybliżeniu, zasięg terenów wyposażonych co najmniej w kompletną sieć wodociągowo-kanalizacyjną oraz gazową i (lub) ciepłowniczą. W obrębie strefy zurbanizowanej tymczasem pozostają tereny nie w pełni uzbrojone (poza zasięgiem wyposażenia „kompletnego” – bez jednego lub kilku rodzajów uzbrojenia), zaś w obszarze strefy nieurbanizowanej – rozproszone tereny strefy zurbanizowanej uzbrojone tylko częściowo.

Zabudowa. Prawie cała stara Łódź – śródmieście, dawne przedmieścia (dziś – w najbliższym otoczeniu śródmieścia) oraz część nowszych zespołów przemysłowych – jest obszarem o zainwestowaniu w znacznej mierze zdekapitalizowanym. Pozostałe zainwestowanie – głównie stanowiące połowę zabudowy Łodzi zespoły zabudowy mieszkaniowej – pochodzi z ostatniego półwiecza. Jego stan techniczny oraz wartość kulturowa są zróżnicowane. Obiekty i zespoły zrealizowane w ciągu pierwszych 10–15 lat powojennych wyróżniają się odrębnym „stylem”, często – na pograniczu modernizmu i realizmu socjalistycznego. Zbudowane techniką tradycyjną – pozostają w zadowalającym na ogół stanie technicznym. Tworzące większość nowego stanu posiadania miasta zespoły i obiekty – wznoszone, z użyciem dominującej prefabrykacji, od końca lat pięćdziesiątych do początku lat osiemdziesiątych – charakteryzują się znaczną monotonią i przeciętnymi wartościami technicznymi. Stanowiąca główny atut Łodzi zabudowa historyczna (w tym również z okresu międzywojennego) zajmuje niewielką część powierzchni miasta. Duży procent zabudowy powstałej przed pierwszą wojną światową reprezentuje przy tym mierną wartość techniczną. Jej większość – oficy, zabudowa peryferyjna – realizowana była zwykle w niskich standardach technicznych i od dawna oczekuje poważnych prac rehabilitacyjnych oraz modernizacji.

Zieleń miejska. Wykorzystująca elementy istniejącego tu pierwotnie środowiska leśnego, jest częścią struktury miasta o najwyższej jakości. Tereny urządzonych parków i cmentarzy (1114 ha w obrębie całej strefy zurbanizowanej) uzupełnia porażająca ilość zieleńi rozproszonej – we wnętrzach kwartałów, nawet w samym centrum – i słabo eksponowanej w pejzażu miasta. Stanowi to ważny, lecz mało wykorzystywany atut Łodzi. Złożony problem stanowią ogrody działkowe – o wielkim znaczeniu społecznym i nikłej funkcji gospodarczej, zajmujące często tereny o niewspółmiernie wysokich korzyściach lokalizacyjnych.

Środowisko kulturowe – fizjonomia miasta. Łódź tworzy rozległy, luźny konglomerat niedawno zabudowanych obszarów funkcjonalnych o niewykształconym systemie przestrzeni publicznych, zgrupowanych wokół także nie w pełni uformowanego historycznego śródmieścia, z mało zmienioną – często samorządnie ukształtowaną (a w świeżej jeszcze historii – podmiejską) – strefą pośrednią oraz chaotycznie (razem z wjazdami do miasta) zabudowywaną strefą zewnętrzną, podmiejską. Ze względu zwartością historycznego śródmieścia szczególnie kontrastuje rozluźniona tkanka osiedli mieszkaniowych. Rozrzućność sposobu wykorzystania terenu – zwłaszcza poza wewnętrznym obszarem miasta – tworzy krajobraz z wyraźną „specjalizacją funkcji”, lecz nie miejski. Wielkiej przestrzeni, ale małej skali. Krajobrazy „stare” i „nowe” nie wykazują podobieństwa, a nawet – powinowactwa. Całość – poza śródmieściem i nielicznymi wyjątkami pozbawiona jeszcze wyrazu architektonicznego i przestrzennej spójności – reprezentuje obraz niejednorodny.

Przestrzeń publiczna. Układ przestrzenny Łodzi pozostaje ubogi, pozbawiony rozmachu, charaktery wielkomiejskiego. Poza jedyną w skali miasta klarowną kompozycję przestrzenną – osią Piotrkowskiej zakończonej ośmiobocznym placem – i kilkoma fragmentarycznie zrealizowanymi próbami kreacji zespołów o zindywidualizowanym, harmonijnym charakterze, walory krajobrazowe rozwiązań urbanistycznych są znikome – brak osi i założeń organizujących przestrzeń, podkreślających punkty i wytyczających kierunki.

Kształt przestrzeni publicznej (a właściwie jego brak, co ma swe źródło w zasadach modernistycznej kreacji środowiska miejskiego) w części poza śródmieściem nie spełnia należycie funkcji ram życia społecznego, nie zapewnia także mieszkańcom tych dzielnic prywatności. Ze względu na skalę nowych realizacji – dotyczy to większości obszaru miasta, w tym również styku starej części Łodzi z nowymi dzielnicami.

Otoczenie miasta – strefa nieurbanizowana. Przy niedostatku koncentracji oraz cech „miejśkości” strefy zurbanizowanej miasta, strefa nieurbanizowana w coraz mniejszym stopniu utrzymuje swój charakter naturalny. Degradujące presji urbanizacyjnej poddawane są kolejne obszary wyłączane z produkcji rolnej; podnosi się stopień zużyciwnia nieodnawialnych zasobów przestrzeni, objawiający się postępującą degradacją środowiska i krajobrazu. Proces – na całym obszarze miasta – powodowany jest ekspansją „urbanizacji parcelacyjnej” i chaotycznym rozprzestrzenianiem się zabudowy. Wskazuje to na brak uregulowań, w interesie publicznym, funkcjonowania mechanizmów ekonomicznych ożywiających gospodarke gruntami.

Plan miasta Łodzi

Ogólne cele rozwoju w sferze polityki społeczno-gospodarczej (...); Ogólne cele rozwoju w sferze gospodarki przestrzennej (...); Uwarunkowania realizacji ogólnych celów rozwoju w sferze gospodarki przestrzennej – problemy rozwoju i poprawy jakości struktury przestrzennej miasta: 1) szanse i atuty wobec przyszłości oraz dążeń do integracji miasta i regionu z Unią Europejską, 2) problemy poprawy warunków i jakości życia oraz wydyskania dynamiki rozwojowej, 3) problem zrównoważenia procesu rozwojowego – koncentracji i przywrócenia spójności przestrzennej miasta, 4) problem poprawy jakości przestrzeni miejskiej – przywrócenia ładu przestrzennego oraz „miejśkości”, 5) Problem eliminacji zagrożeń i ochrony środowiska przyrodniczego oraz poprawy jakości strefy nieurbanizowanej, 6) problem koordynacji rozwoju podsystemów i obszarów miejskich, 7) problem potrzeb w zakresie modernizacji i restrukturyzacji miasta, 8) problem skuteczności planowania oraz podstawowych zasad rozwoju i restrukturyzacji miasta, 9) problem jakości planowania i zarządzania – podstawowych wartości oraz podstawowych zasad polityki przestrzennej;

Szanse i atuty wobec przyszłości oraz dążeń do integracji miasta i regionu z Unią Europejską. Łódź – położona w środku Polski, ale pozostająca, z racji uwarunkowań historycznych, poza układem najważniejszych krajowych i regionalnych powiązań drogowych i kolejowych – zyskuje wielką szansę odnalezienia się w środku ciężkości planowanych przedsięwzięć państwa w zakresie podstawowej infrastruktury komunikacyjnej. Silny impuls rozwojowy stworzył także decyzje zmieniające podział terytorialny kraju. Duże obszarowo województwo może przyczynić się do poważnego rozwoju funkcji metropolitalnych Łodzi, położonej w jego geograficznym centrum i wyposażonej w infrastrukturę – zarówno administracyjną, jak i kulturalną – niezbędną dla pełnienia funkcji stolicy regionu. Oferowane tu istotne korzyści koncentracji wynikają z faktu, że Łódź już jest funkcjonującym osiemsetty-sięcznym zbiorowiskiem ludzi, które dysponuje stosunkowo dobrze rozwiniętymi, z rezerwami w źródłach zaopatrzenia, systemami infrastruktury technicznej – zwłaszcza wystarczającymi źródłami zaopatrzenia w wodę i energię – jest bliskie rozwiązania najpoważniejszych problemów związanych z unieszkodliwianiem i odprowadzaniem ścieków oraz – dysponuje możliwościami rozwiązania problemów gospodarki odpadami. Jeśli tylko powstające możliwości zostaną zdyskontowane – wielkość i potencjał miasta umożliwią dalszą rozbudowę – ilościową i jakościową – jego funkcji gospodarczych, naukowych, kulturalnych i usługowych. W dzisiejszym stanie zagospodarowania przestrzennego Łódź zawiera rezerwy terenów (w znacznym stopniu uzbrojonych, lecz niedostatecznie wykorzystanych lub wymagających przebudowy) wystarczające dla realizacji – w ramach procesu wewnętrznych przekształceń – zarówno potrzebnej liczby mieszkań w zabudowie wielorodzinnej (miejskiej), jak i obiektów usługowych oraz produkcyjnych. Dysponuje także – w obrębie strefy zurbanizowanej i poza nią – znacznymi obszarami które, odpowiednio wyposażone i wykorzystane, mogą zaspokoić każdy wzrost popytu na tereny zabudowy jednorodzinnej. Innym atutem Łodzi są realne możliwości przygotowania dobrze wyposażonych i doskonale skomunikowanych terenów dla rozwoju nowych stref aktywności, w tym – terenów o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych. Najważniejszym wreszcie – w kategoriach cywilizacji europejskiej – walorem miasta jest jej dziewiętnastowieczna, zachowana w jeszcze niezmienionym stanie na obszarze 1500 hektarów, architektoniczno-urbanistyczna „całość”. Łódź – tworząc z pozostałymi miastami aglomeracji prawdziwie unikalny zespół architektury XIX w. – stoi przed wielkim wyzwaniem zagospodarowania tego dziedzictwa kulturowego. Najważniejszym i najbardziej owocnym dziełem będzie tu wykreowanie, w naturalnym nawiązaniu do wątków historii, miejsca kontaktów różnych kultur które miasto stworzyły. Łódź – stolica regionu – nie może, także dla tego regionu, pozostać tylko „regionalną”. Uczestnictwo w kulturze, jej tworzenie – to najważniejszy probierz „miejśkości” i w dłuższej perspektywie ta sfera będzie traktowana jak podstawowy „czynnik miastotwórczy”, na równi ze sferą gospodarczą.

Najważniejsza szansa Łodzi nadal wynika z jej korzystnego położenia, największą barierą rozwojową jest brak wystarczająco silnie rozwiniętych związków komunikacyjnych i gospodarczych z bliższym i dalszym otoczeniem. Racją bytu Łodzi jest zatem – poza bezdyskusyjnym wzmocnieniem powiązań o zasięgu regionalnym, tak istotnym dla pełnionych przez nią funkcji metropolitalnych – wykorzystanie perspektyw jakie tworzy planowany węzeł autostrad A-1, A-2 i drogi ekspresowe S-14 i S-8 (w tym powiązanie z lotniskiem w Łasku). Odpowiednio do tego rozbudowane – razem z modernizacją łódzkiego węzła kolejowego – możliwości powiązań kolejowych oraz włączenie w europejską sieć TGV, mogłyby zapewnić szansę budowy węzła logistycznego o randze europejskiej. Trzecia szansa – wzajemnie korzystnej współpracy z Warszawą – może stworzyć bardzo szybkie bezpośrednie połączenie kolejowe obu miast (z czasem przejazdu do 40 minut), zapewniające także (razem z połączeniami autostradowymi) sprawną obsługę międzynarodowego portu lotniczego (Okęcia lub nowego, położonego pomiędzy obu miastami). Taki program – w istocie bez możliwości wskazania dobrej alternatywy – musi wymagać, po raz drugi w historii Łodzi, interwencji państwa i koordynacji działań w skali kraju.

Plan miasta Łodzi

Podstawowe cele polityki przestrzennej związanych z tworzeniem warunków rozwoju; Podstawowe cele programowe – zadania, służące realizacji celów polityki przestrzennej.

Podstawowe cele polityki przestrzennej związane z tworzeniem warunków rozwoju. Ogólnie określone cele rozwojowe miasta powinny uwzględniać, zgodnie z jego istotą, nadrzędną potrzebę budowy – uznającego wspólnotę celów – społeczeństwa obywatelskiego oraz obejmując szeroko rozumianą poprawę warunków życia. Oznacza to, między innymi, potrzebę uczynienia miasta bardziej atrakcyjnym – wygodnym, przyjaznym i bezpiecznym oraz pięknym; miastem akceptowanym i wiążącym ze sobą. Droga do tego celu wiedzie poprzez podnoszenie poziomu życia – poprawę stanu istniejącego, poprawę funkcjonowania struktur i systemów, ciągle dostosowywanie do zmieniających się warunków – oraz poprzez rozwój nauki i kultury. Najważniejsze u progu nowego stulecia wyzwanie cywilizacyjne dla społeczności samorządowej i dla jej przyszłego rozwoju, wynika ze znaczenia potrzeby zrównoważenia całego procesu rozwojowego i uporządkowania stanu zagospodarowania przestrzeni Łodzi oraz wytworzenia, w harmonii z przyrodą, wysokiej jakości ram życia. W świetle rozpoznania najważniejszych uwarunkowań oraz najważniejszych problemów rozwoju i poprawy funkcjonowania struktury przestrzennej miasta przyjmuje się, że dla spełnienia celów polityki społeczno-gospodarczej, rozwiązania problemów rozwojowych oraz zaspokojenia potrzeb i aspiracji mieszkańców Łodzi – należy:

- Podjąć wielkie wyzwanie uczynienia z Łodzi – na jej 600-lecie (i 200-lecie Łodzi przemysłowej) – metropolii europejskiej. Wykorzystać daleko idącą wspólnotę interesów z interesami gmin regionu i aglomeracji, oraz miasta stołecznego Warszawy, w przyspieszaniu realizacji programów rządowych dla ukształtowania silnych związków z otoczeniem i otwarcia na zewnętrzne powiązania komunikacyjne drogowe, kolejowe (ze szczególnym uwzględnieniem połączeń z Warszawą) i lotnicze, stwarzające, poprzez możliwość budowy węzła logistycznego o randze międzynarodowej, szansę pełnego zdyskontowania korzyści położenia i własnych atutów miasta dla rozwoju usług i funkcji metropolitalnych centrum regionu.
- Odzyskać dynamikę rozwojową Łodzi – zapewnić atrakcyjną ofertę pracy i zamieszkania oraz warunki dla stałego procesu tworzenia coraz wyższej jakości przestrzennej miasta i podnoszenia poziomu jego społecznej akceptacji.
- Zrównoważyć rozwój przestrzenny Łodzi – zahamować proces rozpraszania i podporządkować przyszłe działania potrzebie odbudowy spójności miasta. Doprowadzić, dla stworzenia warunków racjonalnego rozwiązywania problemów, do wyodrębnienia w obszarze miasta i wypełnienia treścią odpowiadającą powszechnie uznawanym standardom, dwu podstawowych stref: rzeczywistej strefy zurbanizowanej (U), w pełni wyposażonej i zapewniającej możliwość nieskrępowanego inwestowania w zakresie zgodnym z celami polityki przestrzennej oraz strefy nieurbanizowanej, naturalnej (N), z zasady chronionej przed rozszerzaniem zabudowy.
- Skoordynować i podnieść poziom rozwoju systemów uzbrojenia miejskiego i stref zagospodarowania miasta – w tym usunąć sprzeczności rozwojowe „problemowych obszarów” miasta, wyrównać poziom rozwoju systemów transportowych i standardy obsługi – oraz zapewnić warunki rozwoju infrastruktury w obszarach strefy nieurbanizowanej (strefach NA oraz NBA) wyodrębnionych dla stworzenia możliwości przyszłego powiększenia zasięgu strefy zurbanizowanej.
- Zapewnić warunki stymulujące i regulujące procesy modernizacji oraz restrukturyzacji Łodzi, w tym warunki związane z uzyskiwaniem wszelkich form pomocy finansowej – z budżetu państwa i z funduszy europejskich – dla rehabilitacji i rewitalizacji historycznych obszarów zurbanizowanych oraz zespolenia z nimi reszty terenów miasta. Stworzyć warunki wykorzystywania historycznych zespołów urbanistyczno-architektonicznych Łodzi dla kreacji nowych funkcji i usług metropolitalnych.
- Wykreować wysoką jakość środowiska zurbanizowanego – zapewnić zagospodarowanie i ochronę najbardziej wartościowego dziedzictwa kulturowego oraz uznać podstawowej wagi potrzebę uformowania czytelnego i bogatego systemu przestrzeni publicznych miasta i potrzebę programów upiększenia miasta. Pospieszyć z kontynuacją i poszerzeniem kompleksowych działań restrukturyzacyjnych i rehabilitacyjnych w całym obszarze śródmieścia, którego znaczenie integrujące społeczność miasta jest nie do przeszacowania. Wykreować, w formie kompleksowej i spektakularnej realizacji przedsięwzięcia architektoniczno-urbanistycznego, wspólneszy symbol Łodzi ilustrujący determinację społeczności miasta w dziele budowy nowej jakości życia.
- Zharmonizować zagospodarowanie najbardziej wartościowego dziedzictwa przyrodniczego miasta, wyeliminować zagrożenia i zapewnić warunki ochrony środowiska naturalnego oraz zaprowadzenia – w obszarze strefy nieurbanizowanej stanowiącym, jako całość terenów dotąd niezabudowanych, bezcenne dobro publiczne – ład przestrzennego, w tym ukształtowania wysokiej jakości parkowych form krajobrazu terenów otwartych i uporządkowania otoczenia wjazdów do miasta.
- Wdrożyć i konsekwentnie utrwaćć system wartości, służący budowie obywatelskiej wspólnoty miejskiej i stanowiący podstawę polityki przestrzennej – w tym zasadę i kryteria równoważenia bilansu korzyści oraz zasadę i kryteria równoważenia rozwoju środowiska przyrodniczego i kulturowego – co wyraża także potrzebę szczególnego uwzględnienia kategorii dobra publicznego, oraz potrzebę osiągnięcia pełnej konsolidacji społecznej wokół programu rozwoju Łodzi.
- Wdrożyć i konsekwentnie stosować – w procesie planowania i realizacji polityki przestrzennej – podstawowe zasady rozwoju i restrukturyzacji miasta – w tym zasadę koncentracji działań i zasadę potęgowania efektów w oparciu o jednoczesność i wielokierunkowość działań. Podnieść – z uwzględnieniem możliwości poprawy skuteczności planowania przestrzennego oraz możliwości wpływania na rozwój systemu prawnego – jakość i skuteczność instrumentów realizacji polityki przestrzennej. Opracowaniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tworzących powszechnie obowiązujące lokalne regulacje prawne) – dla zapewnienia zgodności przebiegu procesu rozwojowego z celami polityki przestrzennej i spełnienia związanych z ich realizacją wymogów formalno-prawnych – objąć sukcesywnie cały obszar miasta.
- Doprowadzić do ustalenia precyzyjnego podziału kompetencji uczestników procesu rozwojowego oraz sformułowania zadań i programów służących realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych. Listę zadań i programów – z określaniem działań o charakterze priorytetowym – skoordynować z całością problemów planowania i polityki przestrzennej miasta, sąsiadujących gmin oraz programami zadań rządowych.

Plan miasta Łodzi

Podstawowe cele programowe – zadania służące realizacji celów polityki przestrzennej. Warunkiem zgodnego z ogólnymi celami, w sferze polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej, wszechstronnego zharmonizowania procesu rozwojowego miasta jest zatrzymanie i odwrócenie niekorzystnych tendencji i – przy maksymalnym zdyskontowaniu wszystkich szans – wyeliminowanie słabych stron i zagrożeń oraz rozwinięcie walorów miasta. Osiągnięcie takiego stanu rzeczy równoznaczne jest z realizacją najważniejszych celów programowych i zadań) sformulowanych na podstawie rozpoznanych (sprzyjające i ograniczające) uwarunkowania rozwoju miasta.

Odpowiednio do ustalonych ogólnych celów polityki przestrzennej, przyjęta została lista szczegółowych celów programowych dotyczących: 1) kształtowania związków z otoczeniem oraz w sferze wewnętrznej, 2) równoważenia rozwoju przestrzennego – wyrównywania i koordynowania poziomu rozwoju stref zagospodarowania oraz odyskwiwania spójności przestrzennej miasta, 3) wyrównywania i koordynowania poziomu rozwoju systemów infrastruktury – w zakresie uzbrojenia miejskiego oraz systemów transportowych (komunikacji zbiorowej i indywidualnej), 4) modernizacji oraz restrukturyzacji miasta, 5) kreowania wysokiej jakości środowiska zurbanizowanego i ochrony dziedzictwa kulturowego, 6) harmonijnego zagospodarowywania dziedzictwa przyrodniczego miasta, zaprowadzania ład u przestrzennego w obszarze strefy nieurbanizowanej i zapewniania warunków ochrony środowiska naturalnego, 7) wdrażania i konsekwentnego utrwalania systemu wartości, służącego budowie obywatelskiej wspólnoty miejskiej, 8) planowania przestrzennego oraz realizacji bieżącej (9) i przyszłej polityki (10) przestrzennej gminy.

XLVI